

Artikel i Trafik og Veje november 2013

Titel:

Vejregler fører til bedre vejvedligeholdelse.

Af ingeniør Susanne Baltzer, Vejdirektoratet, SUB@vd.dk og chefrådgiver Erling Kristiansen, Grontmij A/S, ERK@grontmij.dk

Kolofon:

10 års erfaringer med funktionskontakter og partneringaftaler for vejvedligeholdelse har ført til bedre veje i mange kommuner. For at samle alle de gode erfaringer har vejregelgruppen "FUN" siden 2010 arbejdet med udarbejdelse af paradigmer for funktionsudbud og partneringudbud, og det grundige arbejde har allerede vist sig at føre til mere ensartede kontrakter og endnu bedre vejvedligeholdelse.

Baggrund

I starten af årtusindskiftet så vi de første funktionskontakter på det kommunale vejnet i Danmark. En funktionskontrakt er en entreprisekontrakt, hvor entreprenøren for et fast årligt beløb (der indeksreguleres hvert år) skal sikre vejenes vedligeholdsmæssige tilstand i en længere periode, typisk op til 15 år. Kommunen har på forhånd opstillet en række kriterier for den ønskede minimumstilstand for vejene, de såkaldte funktionskrav, og entreprenøren skal i hele kontraktperioden udføre de nødvendige reparations- og slidlagsarbejder for at efterleve kravene. Entreprenøren vælger selv metoder, produkter og udførelsestidspunkt for arbejderne, blot vejenes funktion til stadighed sikres. Ud over asfaltvedligeholdelse kan funktionskontrakter omfatte vedligeholdelse af rabatter m.v. Funktionskontrakter egner sig bedst til veje med forudsigelig vedligeholdelse, d.v.s. veje på landet eller veje i byområder med begrænset trafik.

Indsæt billede af vej på landet.

Mange veje i byområder er udsat for høj trafikbelastning, ledningsarbejder i kørebanerne og istandsættelsesarbejder langs kantsten og fortove. For disse veje er belægningsvedligeholdelsen mere kompliceret, og der vil være behov for et egentligt samarbejde mellem kommune og entreprenør om at planlægge og optimere udførelsen af vejarbejdet. Her vil udbud af en partneringaftale være et godt alternativ til både funktionsudbud og traditionelle asfaltudbud.

Indsæt billede af vej i byområde.

Revideret udgave af paradigmet for funktionsudbud er på vej

Det seneste år har vejregelgruppen arbejdet med at revidere det gældende paradigme for funktionsudbud. Det reviderede paradigme udkommer ved udgangen af 2013. I forhold til det oprindelige er paradigmet nu udvidet med vejledning omkring:

- Krav til bæreevne
- Vedligeholdelse af kørebaneafmærkning
- Indeksregulering, som fastlægges på baggrund af middelværdi over tre kvartaler, sådan at den er mindre følsom for kortvarige udsving
- Mere klar beskrivelse af ansvarsfordeling ved sporkøring og bæreevneskader på de tungt trafikerede veje.
- En generelt klarere formulering af de punkter, der har givet anledning til diskussioner i nuværende kontrakter.

Krav til bæreevne er blevet meget relevant, efterhånden som de tidligere amtsveje finder indpas i funktionsudbud. Det er vigtigt for kommunerne at sikre, at de veje, der skal bære den tunge trafik, også er i stand til det, når entreprenørerne afleverer vejnettet efter 15 års kontrakt.

Vedligeholdelse af kørebaneafmærkning er vanskeligt at udbyde på funktionskrav, fordi der ikke findes en praktisk metode til at kontrollere, at kravene er overholdt. I stedet har vi i vejregelgruppen valgt en pragmatisk løsning, hvor der suppleres med en sideløbende rammeaftale der dækker genmarkering.

Med hensyn til indeksregulering har nogle kommuner - og sikkert også nogle entreprenører - været rigtigt uheldige i forhold til, hvornår tilbudsdagen lå, og dermed hvilket kvartal der er udgangspunkt for indeksreguleringen. Det er i det kommende paradigme udbedret ved, at indekssværdierne fastlægges som middelværdien over tre foregående kvartaler.

Det har været et klart ønske fra entreprenørernes side at få bedre oplysninger om den nuværende tilstand af de tungt trafikerede veje, hvis de skal påtage sig ansvaret for at rette op på sporkøring og bæreevneskader, der opstår i kontraktperioden. Grænsen for, hvornår en vej er tungt trafikeret, er i denne sammenhæng sat ved 50 Æ_{10} . For disse veje kræves asfaltborekerner fra udsatte steder samt faldlodsmålinger, før det fulde ansvar overtages. Det, der er målt eller kan ses ved kontraktstart, skal selvfølgelig udbedres uanset borekerner og forstærkningsberegninger.

Paradigme for partneringudbud er igangsat

I forlængelse af vejregelgruppens arbejde med funktionsudbud har gruppen igangsat udarbejdelse af et paradigme for partneringudbud.

Partneringaftaler kan udbydes med eller uden tilstandskrav for reparation af trafikfarlige slaghuller, afskalninger og svedende overfladebelægning, OB. Såfremt partneringaftaler udbydes med tilstandskrav, vil en stor del af ovennævnte datagrundlag ligeledes være nødvendigt. For vejstrækninger, hvor der alene udbydes slidlagsarbejder, vil der ikke være helt samme behov for et detaljeret datagrundlag, idet kommunen typisk specificerer de arbejder, som skal udføres i h.t. gældende vejregler og Almindelige Arbejdsbeskrivelser, AAB.

Gode kontrakter og aftaler

En god entrepriseraftale er en aftale, hvor både kommunen og entreprenøren opnår fordele ved entreprisens gennemførelse. Ved funktionskontrakter er aftalegrundlaget og kravene fastlagt i kontrakten, mens valg af produkter og udførelsesmetoder påhviler entreprenøren. Ved partneringaftaler er aftalegrundlaget en kombination af en entreprisekontrakt og en aftale om et gensidigt forpligtende samarbejde. Her er det kommunen og entreprenøren, der i fællesskab skal sikre optimering af valg af produkter, udførelsesmetoder og samarbejdet.

Erfaringerne har vist, at de bedste tilbud opnås, når datagrundlaget er klart og veldefineret. Vejregelgruppen har identificeret og samlet en række oplysninger, der er nødvendige som grundlag for et godt udbud. De er angivet i vejledningen i paradigmet for funktionsudbud.

Det er klart, at den forventede entreprisensum spiller en væsentlig rolle ved en kommunens udbud af vedligeholdelsesarbejder. Det er derfor også vigtigt, at kommunen på forhånd har overvejet hvilket serviceniveau, vejnettet fremover skal have, og har sikret, at både datagrundlag og det nødvendige budget er til rådighed.

Skemaet herunder viser eksempler på en række faktorer, der kan påvirke prisdannelsen i forhold til "normalsituationen":

Faktorer, der medfører højere tilbudssummer	Faktorer, der medfører lavere tilbudssummer
• Veje i dårlig stand	• Veje i god stand
• Mangelfuldt datagrundlag	• Veje, hvor overfladebehandling (OB) accepteres
• Mangelfulde tilstandsdata	• Veldokumenterede oplysninger om bæreevne for veje med høj trafiklast
• Krav til bæreevne og sporkøring. Til gengæld sikres vejkapitalen.	• Et presset entreprenørmarked
	• Lavkonjunkturer

Eksempler på faktorer med indflydelse på prisdannelsen

I de senere år har vi set faldende tilbudssummer ved både funktionsudbud og partneringudbud. For funktionsudbud tillægges de faldende priser først og fremmest bedre datagrundlag og entreprenørernes indhøstede erfaringer med denne entrepriseform. For partneringudbud ses der ydermere en positiv effekt af, at kommunen og entreprenøren indgår et forpligtende samarbejde om at udføre arbejdet – til fælles bedste. Vi mangler dog stadig at se effekten af vejvedligeholdelsen for de lange entreprisekontrakter, men det sker snart. De første større funktionskontrakter udløber om ganske få år.